

UN ACTE I UN RECORD

Balaguer — 1413 - 1931.

La història es repeteix sols que una mica diferent, però no és mai balder el seu coneixement, i ho fóra menys si els estudis històrics esdevinguessin popularitzats, si els fets del passat fossin a bastament coneguts per tothom. Per això és tan lloable la tasca de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana amb el seu seguit de concursos d'Història de Catalunya; per això considerem altament beneficiós la publicació de treballs històrics i la commemoració de fets transcendents per la llibertat de la nostra terra; per això desitjariem que totes les publicacions catalanes publicuessin diàriament efemèrides que possessin de relleu i recordessin aniversaris d'esdeveniments pretèrits dels quals poguéssim vantar-nos, i fins d'aquells que ens avergonyissin; els primers per a sentir fretura d'imitació, els segons per a no caure en altre error o en altre abjecció, que els pobles com els individus són un compost de boines i males accions, d'actes heroics i honorables i de febleses que no voldríem haver tingut, de gestes civilitzadores i de facècies endarrerides que semblen retornar-los a èpoques allunyades del progrés en què es produïren.

I aquesta necessitat és, entre tots els altres pobles, més urgent i necessària al nostre per la confusió que ha patit i per l'engany sofert a l'explicar-li el seu passat, escriptors i mestres forasters interessats en desviar la visió d'un ahir que podria engendrar desitjos d'un demà considerat perillós pel poble dominador.

Han passat anys i anys sense que a Catalunya es conegués veridicament la seva història; el poble la ignorava en absolut, i la poca que en coneixia ni era certa, ni responia a la possibilitat del caràcter de la raça. Per això és de lloar (i no ens cansarem de repetir-ho) l'esforç portat a cap pels precursors que, equivocant-se si es vol, omplint d'errors les seves dades, explicaren amb fe patriòtica el passat de la nostra terra. Entre tots, no ens dol esmentar-lo, amb veneració hi posem En Víctor Balaguer, tot i coneixent bé i mesurant degudament les falles de la seva "Història de Catalunya". Però queda, al nostre judici, ben absolt per la fe i l'amor patriòtic de què està amarada la seva obra. I consti que no per això desdenyem les obres dels altres historiadors ja més severes i adaptades a la veritat, però cap d'elles, essent molt més notables, forjà els catalanistes que forjà la d'En Balaguer.

I el que diem d'aquell *Cronista de Barcelona* ho apliquem a les collectivi-